

Dzika róża (*Rosa canina*)

Róża dziko występująca na terenie całej Polski, bardzo ekspansywna i szybko rosnąca, całkowicie odporna na mrozy i znakomicie nadająca się na trudne stanowiska. **Lubi miejsca słoneczne: idealne dla niej byłoby stanowisko na odsłoniętej stronie parku (bliżej ulicy Abramowskiego).** Często wykorzystywana na gęste, nieformowane żywopłoty. Wydłużone, czerwone lub pomarańczowe owoce dzikiej róży są bogate w witaminy C, A, B₁, B₂, E, K i kwas foliowy, flawonoidy, kwasy organiczne, pektyny oraz garbniki. Naturalna witamina C zawarta w owocach jest przy tym trzykrotnie bardziej skuteczna od witaminy syntetycznej w tabletkach.

Różowe kwiaty dzikiej róży przyciągają pszczoły i inne owady zapylające. Do czerwonych owoców chętnie przylatują kosi, drozdy, czubatki, kwiczoły, szczygły i dzwońce. Owoce nadają się do sporządzania przetworów, syropów i win, suszy i nalewek. Z suszonych owoców robi się też aromatyczne herbaty oraz *potpourri*. Była uprawiana w starożytnym Rzymie. Jest wspominana w Biblii.

Uzasadnienie:

Jest rośliną rodzimą, odporną na mróz i suszę. Lubi miejsca ciepłe: po słonecznej, odsłoniętej stronie pasaży znalazłoby się idealne miejsce dla dzikich róż. Rosną tam też gdzieśkolwiek róże hodowlane – razem prezentowałyby się świetnie. Kwiaty róży zwabiają owady zapylające. Owoce stanowią zimą cenny pokarm dla ptaków.

Czarny bez, dziki bez (*Sambucus nigra*)

Krzew pospolity w całej Polsce i całej w Europie. Rośnie nawet wysoko w górach. Dorasta nawet do 12 m. Zazwyczaj wygląda jak wysoki krzew, rzadko drzewo. Lubi zarośla, nieużytki, przytorza, pożarzyska, chętnie i szybko rośnie na brzegu lasów i parków. Gałązki, liście i owoce wydzielają nieprzyjemny, a kwiaty odurzający zapach. Roślina odstrasza myszy i szczury.

Czarny bez wykorzystywany jest jako roślina lecznicza, kosmetyczna, ozdobna i jadalna. Owoce nie nadają się do spożycia na surowo. Z dojrzałych owoców można robić konfitury, dżemy, kisiele, soki, wino, owoce można także suszyć na herbatkę. Zawierają cukry, witaminy (głównie B i C), kwasy organiczne i inne związki. Muszą być jednak dojrzałe i ugotowane, gdyż gotowanie usuwa zawartą w nich truciznę.

Kwiaty można też smażyć w cieście. Mają smak cytrynowy i są składnikiem rozmaitych sałatek. Wraz z fenkułem włoskim i anyżem gwiazdzystym kwiat bzu stanowi podstawowy składnik włoskiego likieru sambuca.

Dziki bez uważany był niegdyś za roślinę magiczną, uzdrawiającą, ale czasem przeklętą: zwiastującą śmierć, a w jego gałęziach miały zamieszkiwać duchy zmarłych.

Rzymianki farbowały sobie włosy wywarem z owoców dzikiego bzu.

Uzasadnienie:

Bez czarny jest gatunkiem rodzimym, odpornym na suszę i mróz. Rośnie szybko w miejscach ruderalnych, nie wymaga bardzo zasobnych gleb. Ptaki takie jak, kosy, kwiczoły, szpaki, pokrzewki i gołąb grzywacz uwielbiają owoce dzikiego bzu. Lubią je także wiewiórki. Nie wszystkie owady lubią jednak jego kwiaty.

Jeż wschodni (*Erinaceus concolor*)

Jak podają Lasy Państwowe w Polsce występują dwa gatunki jeży: jeż wschodni, którego spotkać można na terenie niemal całej Polski, oraz jeż europejski lub zachodni (*Erinaceus europaeus*), którego wschodnia granica zasięgu przebiega przez Śląsk, Ziemię Lubuską oraz Pomorze Szczecińskie.

Jeż jest największym ssakiem owadożernym w Polsce. Jego rozmiary sięgają od 13,5 do 26,5 cm, a waga wynosi od 800 do 1200 g. Jego wierzch pokrywają szarobrunatne kolce, a brzuch biało-szare futerko. Ma małe oczy i krótkie zaokrąglone uszy, które praktycznie w całości są ukryte w futerku, oraz króciutki 20 milimetrový ogonek.

Jego najbardziej charakterystyczną cechą są igły. Na jego małym ciele można doliczyć się od 6000 do 8000 szpilek długości około 2 cm.

Kolce to zmodyfikowane włosy. Ich podstawa i wierzchołek mają kolor biały. Środek jest koloru brązowo-czarnego. Czasami można spotkać jeża albinosa, czyli takiego, którego kolce są na całej długości białe.

Jeż jest świetnym pływakiem i wspinaczem. Ale jego główną domeną są nocne wędrówki. Potrafi przebyć nawet 2 kilometry w ciągu jednej nocy.

Uważa się, że jeż nosi na swoim grzbiecie owoce i grzyby, to jednak nieprawda. Nie tylko dlatego, że trudno byłoby jeżowi zarzucić sobie coś tak dużego na grzbiet, lecz także ze względu na skład jego diety. Co prawda zwierzęta te są wszystkożerne, ale głównym składnikiem ich diety są robaki ziemne, ślimaki i owady. Nie pogardzą płazami, jajami ptasimi, grzybami i owocami. **Jeże można dokarmiać suchą lub mokrą karmą dla kotów. Lubią też larwy przeznaczone dla wędkarzy. Mleko z laktozą jest dla nich trujące.**

Jeż chyba jako jedyny ssak potrafi zjadać ropuchy, gdyż jest niewrażliwy na ich jad. Słynie także z umiejętności polowania na jadowite węże, np. żmije. W walce ze żmiją zwierzęciu pomaga zbroja z kolców i wysoka odporność na jad przeciwnika.

Jeż jest samotnikiem łączącym się w pary tylko na okres godów. W kwietniu i maju, po 5 tygodniach ciąży samica rodzi od 1 do 9 młodych. Jeżyki od początku pokryte są kolcami, ale ukrytymi pod cienką błonką, która chwilę po porodzie pęka i uwalnia je; są miękkie i białe. Po 11 dniach młode już mogą zwinąć się w kolczastą kuleczkę, a po 14 otwierają oczy.

Jeż w naturalnych warunkach żyje około 6 lat.

Jeże można spotkać w lasach liściastych, parkach czy zagajnikach. Nie unikają również działek czy ogródków przydomowych. Ważne, aby były tam drzewa i krzewy.

Jeże w okresie aktywności przebywają w ciągu dnia ukryte pod liśćmi, w jamkach czy rozpadlinach ziemnych. W październiku jeż zapada w sen zimowy. Ten trudny okres spędza w wyścielonej norce ukrytej pod konarami drzew lub liśćmi. Na ten czas jego metabolizm maksymalnie zwalnia – temperatura ciała zmniejsza się z 36 °C do 1 °C, krew dużo wolniej krąży, serce bowiem, zamiast bić 180 uderzeń na minutę, bije tylko 20 razy.

Otulony mchem, trawą i liśćmi budzi się dopiero w kwietniu. **Ze względu na obecność jeży w Pasażu Abramowskiego od kilku lat nie sprząta się jesienią liści.**